

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДНІПРОПЕТРОВСЬКА ДЕРЖАВНА
ФІНАНСОВА АКАДЕМІЯ

Г.В. Григораш, Т.Ф. Григораш
В.Я. Олійник, І.Т. Субачов

СИСТЕМИ СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

Навчальний посібник
для студентів вищих навчальних закладів

*Рекомендовано
Міністерством освіти і науки України
як навчальний посібник для студентів
вищих навчальних закладів*

Київ
«Центр учбової літератури»
2008

ББК 65.271я73
С 40
УДК 368(075.8)

*Гриф надано
Міністерством освіти і науки України
(Лист №14/18-Г-1294 від 25.07.2007р.)*

Рецензенти:

Ковальчук К.С. – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри фінансів Національної металургійної академії України;

Мельник Л.Ю. – доктор економічних наук, професор, зав. кафедри економічної теорії та економіки Дніпропетровського державного аграрного університету;

Щетинін А.І. – доктор економічних наук, професор, декан економічного факультету Академії митної справи України.

Григораш Г.В., Григораш Т.Ф., Олійник В.Я., Субачов І.Т.

С 40 Системи соціального страхування зарубіжних країн. Навч. пос. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 144 с.

ISBN 978-966-364-579-7

У навчальному посібнику «Системи соціального страхування зарубіжних країн» подано аналіз систем соціального страхування країн СНД, США, Японії, Європейського Союзу, чий досвід у силу історичних та політичних обставин має найбільше значення для України. Навчальний посібник містить теоретичний матеріал, питання та тести для перевірки якості засвоєних знань.

Посібник призначено для студентів економічних вузів, магістрів, фахівців системи соціального захисту України.

ISBN 978-966-364-579-7

© Григораш Г.В., Григораш Т.Ф.,
Олійник В.Я., Субачов І.Т., 2008
© Центр учбової літератури, 2008

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	5
ТЕМА 1. ЗАГАЛЬНІ ОСНОВИ ПОБУДОВИ СИСТЕМ СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН	7
1.1. Історія становлення і розвитку системи соціаль- ного страхування.....	7
1.2. Модель Бісмарка і план Беверіджа.....	12
1.3. Сутність та форми соціального страхування.....	18
1.4. Типологія зарубіжних систем соціального страху- вання.....	22
1.5. Джерела формування та напрями використання фондів соціального страхування.....	25
Питання для самоконтролю.....	27
Тести для самоконтролю знань.....	28
ТЕМА 2. СИСТЕМА СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ НІМЕЧЧИНИ	31
2.1. Історична довідка.....	31
2.2. Види соціального страхування Німеччини.....	32
2.2.1. Медичне страхування.....	32
2.2.2. Пенсійне страхування.....	39
2.2.3. Страхування від безробіття.....	42
2.2.4. Страхування від нещасного випадку.....	45
2.2.5. Соціальна допомога з материнства.....	46
Питання для самоконтролю.....	47
Тести для самоконтролю знань.....	48
ТЕМА 3. СИСТЕМА СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ США	51
3.1. Загальна характеристика системи соціального страхування США.....	51
3.2. Пошук оптимального варіанта системи соціально- го забезпечення США.....	54
3.3. Пенсійне забезпечення.....	57
3.4. Медичне страхування у США.....	60
3.5. Соціальне страхування від безробіття.....	61
3.6. Страхування від виробничого травматизму і про- фесійних захворювань.....	63
Питання для самоконтролю.....	63
Тести для самоконтролю знань.....	64

ТЕМА 4. СИСТЕМА СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ ЯПОНІЇ	67
4.1. Загальна характеристика системи соціального страхування Японії.....	67
4.2. Система пенсійного забезпечення.....	68
4.3. Страхування здоров'я.....	70
4.4. Інші види допомоги.....	72
Питання для самоконтролю.....	73
Тести для самоконтролю знань.....	73
ТЕМА 5. ДОСВІД РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМ СОЦІАЛЬ- НОГО СТРАХУВАННЯ ПОСТСОЦІАЛІСТИЧНИХ КРАЇН	75
5.1. Історичні засади побудови систем соціального за- хисту пострадянських країн.....	75
5.2. Труднощі соціального страхування у пострадян- ських країнах.....	80
5.3. Досвід Росії і Казахстану у сфері соціального за- безпечення.....	84
5.4. Організація систем пенсійного страхування у по- стсоціалістичних країнах.....	88
5.5. Напрями реформування систем соціального стра- хування пострадянських країн.....	96
Питання для самоконтролю.....	98
Тести для самоконтролю знань.....	98
ТЕМА 6. СИСТЕМИ СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ ІНШИХ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН	100
6.1. Система соціального страхування Нідерландів.....	100
6.2. Соціальне страхування у Швеції.....	104
6.3. Соціальне страхування у Великобританії.....	111
6.4. Соціальне страхування у Франції.....	118
6.5. Соціальне страхування в Ізраїлі.....	121
6.6. Соціальне страхування в Чилі.....	125
6.6. Медичне страхування в Канаді.....	131
6.7. Соціальне забезпечення в Іспанії.....	133
Питання для самоконтролю.....	135
Тести для самоконтролю знань.....	136
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ	140
ПРЕДМЕТНИЙ ПОКАЖЧИК	143

ПЕРЕДМОВА

Соціальне страхування є найважливішим елементом системи соціального захисту, її організаційно-фінансовою основою в більшості розвинутих країн світу. Вичерпне визначення цього поняття, з огляду на різницю у його трактуванні в національних законодавствах, навряд чи можливо надати.

Вважається, що це організаційно-фінансова система, діяльність якої спрямована на захист від соціальних ризиків втрати доходу або необхідності оплати за рахунок спеціальних фондів певних послуг чи інших видатків, пов'язаних із втратою здоров'я, працездатності або настанням безробіття. Такі фонди формуються шляхом сплати внесків працівниками, роботодавцями та державою.

З розвитком системи соціального захисту населення України постає проблема ефективної підготовки фахівців з управління соціальним страхуванням, які мали б сучасний теоретичний базис та практичні навички з урахуванням зарубіжного досвіду й національної специфіки побудови системи соціального страхування населення.

У навчальному посібнику «Системи соціального страхування зарубіжних країн» подано аналіз систем соціального страхування країн, чий досвід у силу історичних та політичних обставин має найбільше значення для України – країн СНД, США, Японії, Європейського Союзу (ЄС).

У країнах ЄС системи соціального страхування склались історично шляхом розвитку товариств взаємного страхування; зараз вони отримали законодавчий статус загальнонаціональних систем. Загальнонаціональна система соціального страхування в США виникла значно пізніше за ініціативою державної влади і, на відміну від більшості країн Європейського Союзу, організовується й керується федеральним урядом та урядами штатів.

Досвід Казахстану та Росії має особливе значення у розробці та реалізації сучасної системи соціального страхування в Україні. Спільна основа систем соціального страхування цих пострадянських країн дозволяє краще адаптувати їхній успі-

шній у процесі становлення системи соціального страхування України.

Системи соціального страхування Німеччини, США, Японії, країн СНД та інших країн у посібнику представлено за такими основними видами соціального страхування: пенсійне, медичне, на випадок безробіття та від нещасних випадків на виробництві або професійних захворювань. Крім цих видів, в окремих країнах існують інші види страхування: сімейне (Франція), на випадок піклування та догляду (ФРН, Австрія). Страхові системи (фонди) управляються соціальними партнерами (працівниками та роботодавцями) через спеціальних представників, зазвичай, на паритетних засадах. Певна тенденція до паритетності спостерігається і при сплаті внесків соціального страхування.

Представлений у посібнику матеріал буде корисним як для студентів вищих навчальних закладів освіти, так і для фахівців системи соціального захисту України.